

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 20 coroane.
Pe jumătate de an ..... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

A XXX-a adunare generală a institutului de credit și economii „Victoria”.

În tăcere, fără șgomot, dar în cadre solemne și demne de însemnătatea zilei și-a ținut frunțașul nostru institut financiar „Victoria” adunarea sa generală jubilară, a XXX-a dela înființare, Duminică în 11/24 Martie a. c. La orele 11 a. m. președintele P. C. Sa Roman R. Ciorogariu, vicar episcopesc, deschide adunarea și constată participarea alor 60 acționari, reprezentând 3072 acții cu 941 voturi.

Fiind deci adunarea capabilă de a aduce hotărâri valide numește cu consensul adunării generale de notari pe funcționarii institutului Ioan Moldovan și Petru Vasilon, de verificatori ai procesului verbal pe acționarii Vasiliu Papp și Iuliu Herbay, iar de scrutinători pe acționarii Dr. Dimitrie Barbu de Ileni, Aurel Călnicean și Aurel Sterca-Suluțiu.

Intrând în ordinea de zi, directorul executiv Sava Raicu cetește raportul direcțiunii, în care în termeni bine aleși face o reprivire asupra trecutului și a activității rodnice a institutului în cursul celor trei decenii petrecute.

Din acest raport estrogem următoarele pasagii:

Onorată adunare generală!

Înainte de toate aducem mulțămintă lui Dumnezeu, care ne-a ajutat să serbăm a 30-a adunare generală ordinară a institutului nostru „Victoria”, și ca să putem da seamă despre activitatea sa începută la 30 Noemvrie 1887.

Ar fi lucru necuviincios, ca din acest prilej să se aranjeze festivități șgomotoase în vremile sângeroase și grele de azi. Va sosi însă timpul mult dorit de pace, potrivit și pentru noi sau urmașii noștri, ca să se facă istoricul de 30 ani al institutului nostru. Pentrucă am fi neatenți și nerecunoscători, dacă am trece cu vederea și nu am constată activitatea rodnică, munca grea, progresul puternic și numele bun, ce și l-a câștigat institutul sub această durată de timp.

Lung, obositor și brușos a fost drumul acesta, dar convingerea oamenilor însuflețiți, cinstea și siguranța lor, toate piedecile le-au învins.

În tot timpul acesta de 30 ani. institutul nostru și-a luat partea sa de muncă onorifică în toate luptele economice-financiare, fiind seamă de programul său vechiu

de-a sta credincios în serviciul economiei, industriei și al comerțului, sprijinind cu toată inima scopurile filantropice culturale.

Cu mândrie se poate zice, că am brăzdat drept, am arat adânc, am sămănat la timp și bine. Mulți nervi s'au sdruncinat și multă energie s'a cheltuit în timpul acesta. N'a fost însă fără rezultat această muncă cinstită și plină de sârguință. Rezultatul se vede din tabloul operațiunilor, publicat pe ultima pagină a raportului nostru, a căror cifre grăesc mai elocvent cași orice vorbe.

Intreaga noastră clientelă am servit-o onorabil și totdeauna culant. Cu deosebită satisfacție anunțăm, — că în urma întocmirilor și temeliilor de soliditate pe care s'a răzimat și se razimă toată activitatea noastră — existența institutului nostru este asigurată sab orice împrejurări, și efectele unui progres sigur și constant se vor simți și mai bine în viitor.

Tuturor acelora, cari ne-au îndreptat și sprijinit pe calea noastră de 30 ani, le aducem la acest loc prinusul nostru de recunoștință și folosindu-ne de aceasta ocazie, reînvoim promisiunea solemnă de nestrămutată credință și zel de a lucra și mai departe în conducerea și ocrotirea atâtor interese mari depuse în mâinile și sub îngrijirea noastră.

Despre activitatea noastră din anul trecut, avem onoare a Vă raporta următoarele:

Situația economică și financiară din anul trecut față de anul premergător puțin s'a schimbat. Caracteristica lui a fost abundența de bani nemaipomenită, isvorită în mare parte prin continua valorizare a stocului de negoț. Peste tot lipsa de material brut și negoț e cauza scumpetei mari și insuportabile. Comerțul liber în urma centralizărilor a stagnat, și astfel plasările de bani și în anul trecut au fost minimale.

Cu toate acestea constatăm, că am realizat un venit curat de 404.859.89 cor. Averea noastră activă reprezintă 33.410.899.63 cor. Depunerile au crescut la impunătoarea cifră de 27.263.393.16 coroane.

Tot peniru consolidarea institutului nostru și în anul trecut am înmuțit stocul efectelor noastre lombardabile cu 2.972.765 — cor. la 5.158.400 — cor. Cursul efectelor proprii l-am socotit real și solid redus.

Cu deosebită bucurie Vă anunțăm, că fondurile noastre proprii de rezervă și penziuni au ajuns la cifra de 2.380.336.79 cor.

Toate filialele noastre din Chișineu, Șiria și Boroșineu au funcționat normal și bine.

Bilanțul din 1917 e clar, real și mai plin de putere decât în anul precedent.

După acestea Vă anunțăm în senzul statutelor, că după ordinea vechimei ies din direcțiune membrii Petru Truția și Axentie Secula și Vă rugăm să alegeți pe un period statutar de 4 ani 2 membri în direcțiune.

Adunarea generală cu vot unanim și cu plăcere ia la cunoștință acest raport al direcțiunii, asemenea primește toate propunerile referitoare la împărțirea profitului curat de 404.859 cor. 89 fileri și fixează dividendă anului 1917 cu 20 cor. de acție, plătită imediat după adunarea generală.

În direcțiune realege cu unanimitate pe membrii vechi Petru Truția și Axentie Secula pe un nou period de 4 ani.

În numele acționarilor ia cuvântul protopopol Radnei Procopiu Givulescu și în termeni potriviți relevează meritele fondatorilor și bărbăților, cari au condus atât de bine destinele institutului în cursul celor 30 de anii ai existenței sale și l-au adus la starea de putere și înflorire de astăzi.

În numele funcționarilor își ridică cuvântul acționarul și funcționarul superior al institutului Ioan Moldovan. Trecând pe dinaintea ochilor scurgerea celor 30 de ani din viața institutului, în cuvinte bine simțite și mișcat constată, că dintre vechii fondatori trei mai sunt în viață: președintele Mihailu Veliciu, medicul Dr. Nicolae Ciacăn din Pecica, și organizatorul de pe vremuri al institutului, actualul director executiv Sava Raicu, care a făcut prima trăsătură noroc-asă de peană la acest institut și în cursul vremii a fost măestrul atâtor generații de funcționari, crescuți sub aripile d-sale la nivelul culturai financiare moderne de astăzi.

Din institutul modest de odinioară prin munca și priceperea sa a făcut o bancă puternică, la care sunt angajați azi aproape 50 de funcționari, tot atâția capi de familie.

Directorul Sava Raicu, viu mișcat, mulțamește atât acționarilor cât și funcționarilor pentru sincerele manifestații și ovații și promite solemn, că tot pe calea de până acum va conlucra din toate puterile pentru prosperarea institutului și dreapta ocrotire a intereselor funcționarilor, devotați tovarăși de muncă ai săi.

În fine președintele Roman R. Ciorogariu, reasumând frumoasele momente ale adunării generale iubilare de

azi, multămește tuturor pentru sprijinul valoros dat institutului la ajungerea rezultatelor frumoase de azi, — și între viile aclamări a celor de față încheie adunarea.

Zile triste din viața lui Moise Nicoară.

1815—1825

(Urmare).

Iată câteva fragmente din această apelatie aspră și cutezătoare:

„Maiestate! — Al doilea an a trecut acum, de când zilele vieții mele, prin făptuirea volnică și nedreptatea crudă a M. Voastre, s'ar fi umplut de scârbă, dacă o putere mai mare nu mi-ar fi ținut inima cu speranța dumnezeiască și încrederea, că toată răutatea înrâiților lumii, și uneltirile lor n'au nici o putere împotriva dreptății lui Dumnezeu și a dreptății lui atotstăpânitoare... „Acum am ajuns acolo, încât nu mă alterează nici nedreptatea, nici dreptatea M. Voastre; de cea dintâi am avut parte, peste orice măsură; astfel nu pot crede că cealaltă ar fi dorită sau cunoscută de inima M. Voastre“. Când tocmai pe el, care a fost totdeauna gata de a se jertfi pentru binele țării și fericirea oamenilor, pe el legile și ocârmuitorii l-au adus în situația în care nu i-a mai rămas decât „vegetarea vieții trupești, — iar încolo despoiat de toate: înaintea mea se închide calea ori cărei dreptăți și ajung pe nesimțite ca și un întemnițat, eschis, alungat dela orice bunuri și dreptăți, cari compet după lege ori cărui cetățean“. — „Care lucru l-am declarat și mai de mult la poliția M. Voastre în Viena și după aceea încă, în fața altor superiorități“. Știe M. Sa câtă nedreptate a îndurat el, începând cu Viena și până acum, și pe față și pe căi ascunse? Ar fi încercare zadarnică, a le înșiră pe toate; și apoi „pățania mă constrânge a vedea că e tot una a face aceasta, ori a spune surdului povestea (surdo fabulam canere)“.

Dar le păstrează pe toate, cu o putere surprinzătoare, în memorie („ține minte“ adesea și ziua cutărei întâmplări) și pentru toate aruncă răspunderea asupra împăratului, ca și cum din mâinile lui ar fi pornit. Când ajunge a vorbi de investigație, nu poate înghiți amarul pentru întârzierea ei: l-se spune că tardivitatea dicasteriilor e de vină. Nu se mai întreabă de aceasta; lui îi „ajunge că aceasta cauză o tot mută de pe o zi pe alta, amânând-o o lună, două, trei; ani întregi au trecut acum, iar omul într'aceea e purtat dela Pontiu la adevărații Pilați și iar înapoi, până ce e omorât așa imediat prin ne-

jursuri și nevoi, mai crud și mai sălbatic (inhumane) decât de hoți în drumul mare“. Nu mai puțin dureros l-a rănit defăimarea suferită după eșirea intimatului, care ceruse ca Românii să nu-l mai recunoască deputat al lor. Vorbind de publicarea lui în Arad și Vârșeț, exclamă: „Dacă acestea sunt adevărate, eu sunt un răufăcător — criminal!“; ci se întoarce îndată scriind cuvinte mândre ca acestea: „M. Voastră mi-ați luat tot, în afară de valoarea mea morală internă“. „Imi cunosc soarta mea și mă știu pe mine însumi mai bine, decât să aștept dela M. Voastră recăștigarea onoarei mele, pe care — în ființa ei — nu mi-o puteți nici lua, nici da“. Conștiința lui nu mai recunoaște decât un singur for, pe acela în fața căruia și el — împăratul — stă, ca om și cu nimic mai deosebit: „Nu am să mă justific; M. Ta ai să te justifici pentru câte mi s'au făcut mie în numele supremei autorități“ — „Singurul lucru, pe care am să-l cer dela M. V. e. ca pe mine — cel despoiat de toate ale vieții: de cinstea mea, de numele cel bun, de binevoitori, de cunoscuți, de prieteni și de cei cari îmi stau mai aproape, de înșiși părinții mei, și de scutul legii — să mă dimiteți, ca să-mi pot părăsi fără aflicte patria și să pot eși nevătămat, cu ajutorul unui document public, din hotărâle supuse M. Voastre“.

Amintirea „Țintari“-lor, neguțatori cu bani mulți, și învinuirea adusă unor membri din dicasteriile înalte (de ex. Lányi) că sunt coruptibili („dreptatea o are cel care are mulți bani“ zice Nicoară) ne face a crede, că Românii macedoneni din Viena și Buda, ca fervenți apărători ai ortodoxiei, pe care o vedeau în „legea sârbească“, au folosit bunăstarea și influința lor ca să-i facă lui Nicoară zile amare și cauzei românești pagube.

Dela observații de acestea — legate de evenimente trăite — cari arată o minte clară și memorie neobicinuită, Nicoară se abate în reflexi filosofice despre datoria stăpânitorilor și a cetățenilor, — unde apoi își pierde firul ideilor și se adâncește într'un chaos de gânduri scăpate din frânele judecării. Din toate nu mai poți alege, decât semnele unei lecturi bogate și multilaterale (mai ales despre om și societate) și 2 puncte luminoase răsărind din când în când: Cum poate fi omul oprit de a face bine și persecutat pe deasupra? — întrebarea la care nu găsiă răspuns, — și dorința de a se vedea ieșit din împărăție.

Terminând, își cuprinde în câteva puncte dorințele. Cere să-l scutească de nestărușitele insulte, să aibă și el acelaș scut al legii ca toți oamenii și să nu fie constrâns a face vre-o crimă; să-i dea pasaport ca să poată pleca și aceasta în grabă, cel mult până la finea lui Septembrie, căci nu mai poate suportă vexările;

și să i-se restituie ce a cheltuit din banii proprii în luptele lui ca deputat. În nădejdea că M. Sa, ținând seamă de toate „mă va lăsa să plec în voie ca să nu mai fiu chinuit și adus cu puterea de a face fapte funeste pentru mine“ semnează Moise Nicoară, cu duiosul adaos: „care am fost plecat și întotdeauna credincios supus și deputat Românilor: cler popor și nobili“. — Arad 15 August 1819“.

(Va urmă)

D. Ioanovicu.

Sinodul protopresbiteral din Vinga.

Joi, în 1/14 Martie s'a ținut ședința ordinară a sinodului protopresbiteral din Vinga, sub presiul pâr. protopop, Ioan Oprea, ca administrator protopopesc. Față de trecut, de astădată s'a putut constata un progres în viața acestui ținăr tract, încât între membrii mireni ai sinodului am putut numără bărbați distinși, cu erudiție și voie de a lucra pentru cauzele obștei, precum sunt: advocații Dr. P. Cioban, Dr. Vasile Goldiș, care a fost întâmpinat din partea membrilor prezenți cu ovații. Și cu tot dreptul, căci dela bărbați luminați se așteaptă îndrumarea spre bine a cauzelor bisericesti, în corporațiunile mai înalte.

După deschiderea ședinței și verificarea membrilor, s'a citit raportul presidial, ca o icoană fidelă a vieții bisericesti tractuale, în toate manifestările ei, din anul trecut, 1917. Din citirea raportului s'a desprins ușor și un program de muncă avântată, care preoții ar fi chemați să o desvolte în viitor, pentru a face față zilelor grele, ce are să le trăiască biserică, ceea ce a făcut bună impresie asupra membrilor. Programul acesta frumos însă, după toate probabilitățile, va avea să-l ducă la sfârșit, conducerea înțeleaptă a viitorului protopop tractual.

O desbatere amănunțită asupra raportului nu s'a făcut, precum s'ar fi convenit, semn că membrii stau sub stăpânirea momentelor de altă natură a zilelor acestor grele

S'au făcut însă două propuneri, una de importanță generală pentru biserică și alta locală tractuală. Anume:

Părintele Nicolae Crismariu, mănecând din acel punct al raportului, care dă seamă despre dotația preoției din partea statului, constată că ar fi fost timpul suprem, să fi putut auzi vorbindu-se despre o ameliorare a dotației preoției prin ajutor de război din partea statului, ca o remunerare a serviciilor multe prestate de preoție întru promovarea scopurilor războiului, în favorul patrie noastre. În lipsa acestor aju-

) Actele cancel. aul. ung. an. 1820 Nr. 6414.

Oameni și lucruri din Beiușul românesc.

II. Învățătorii și activitatea lor. — Înființarea școlii din Beiuș.

De Senin.

Despre o școală mixtă gr.-or. se aminteste numai până la anul 1818. Cu acest an ea rămâne „naționalnică“, iar mixtă devine școala gr.-cat. de sub conducerea învățătorului *Elia Washington*. Școala aceasta avea trei clase. În clasa I se propunea Catechismul, părți din Testamentul vechiu și nou. Din aritmetică cele patru operațiuni în numeri abstracti și concreți, fracțiunile, regula de trei simplă. Din limba latină, gramatica. Deprinderi din limba română, maghiară latină și germană.

În clasa II-a tot ca în I-a afară de limba latină.

În clasa III-a reguli și noțiuni din literatura română și maghiară și cântarea¹⁾.

În acest an școala avea 120 de elevi.

Ce s'a întâmplat cu școala grecească, nu știm. De fapt, începând cu anii 1794 despre ea nu se mai vorbește. S'a contopit în cealaltă școală, sau poate că nu i-s'a mai dat ajutor din partea orașului și așa a fost necesită să o sisteze? Alții cu mai multă iscusință și mai norocoși în căutarea documentelor ne vor ști da deslușiri temeinice.

) Din colecțiunea lui Dr. Ioan Ardelean.

Cari au fost dascălii, ce s'au părăndat la școala românească dela întemeierea ei, încă nu știm. Dintre preoții de mai târziu unii au fost și dascăli și distingându-se prin purtare și diligență, au fost recomandați spre primire în tagma preotească.

Salarul unui învățător la 1798 eră din partea bisericii de 50 Rfl.

Primul învățător despre care se face amintire a fost Nicolae Popovicu, venit în Beiuș la 1802. Trei ani a servit spre mulțămirea parohienilor. În 1806 membrii bisericii îl recomandă autorităților superioare să-l hirotonească întru preot pentru Beiuș. Cererea li-s'a împlinit.

În 1807 e numit cantor Ioan Pepa și rămâne până la începutul anului viitor.

Dela leatul acesta începând avem urme sigure despre mucenicii culturii românești, cari s'au părăndat în cursul unui veac și mai bine la școala ortodoxă.

Cu doi ani în urmă, la 27 Decembrie 1809 „eclegia“ a ținut ședință față fiind protopopul și preoții locului, încunjuțați de cei mai distinși membri ai parohiei. Aceasta ședință a rămas memorabilă în istoricul școlii ortodoxe din Beiuș, căci curatorul al doilea *Teodor Nyetye*, un mare ortodox și neîntrecut sprijinitor al bisericii, face declarația solemnă, că *dăruște parohiei casa sa din strada română, dintră vecinii Gavriil Cosma și Ioan Bocșa, cu toate supraedificatele, ca să fie transformată în edificiu școlar*¹⁾.

) „Nyetye Togyer uram azt a Declaratioját teszi, hogy a maga ugynevezett Oláh-utcában Kozma Gábor és

Luptele fără de sfârșit și pline de groază ale lui Napoleon au adus multe greutate și pentru țara noastră N'a fost loc scutit de neajunsuri în întreg cuprinsul Europei. O plagă se estinde mai ușor decât orice faptă binefăcătoare. Așa mult capital intelectual s'a risipit, și viața și progres a poticnit. Muncitorii luminei aveau să se lupte cu greutatele vieții. Căci alta este îndatorirea celui ce este chemat să lupte pentru un ideal, pentru un scop îndepărtat, și alta este îndatorirea unui om privat. Comersantul, industriașul luptă exclusiv pentru pâinea sa de toate zilele, și pentru tihna traiului său. Tot așa și economul etc. Preotul și învățătorul, ca și conducătorii firești ai poporului român, nu se pot opri numai la îndeletnicirile de ordin privat ale vieții lor. Li se cer jertfe. Dar jertfele aceste sunt prea mari în vremurile grele și de bejenie, când inima ai să o împarți în două; datoria față de neam și față de familia ta. Și dacă familia nu este în nesiguranță cu greu poți rămâne la împlinirea celorlalte datorii.

(Va urmă.)

Boksa János szomszéd-ságában fekvő Házát Telekesül és rajta fekvő minden épületeket együtt átadja ajánlotta és ajándékozta a Belényesi. Görög Nem Unita Eklestának örökösén, hogy azt fordítsák osko a Háznak úgy hogy ahoz sem magának, sem maradkának soha semmi jussa vagy keresete ne lehessen, hanem abból az Eklestia Eldjái szabadossan diszponálhassanak“.

toare pe seama preoției, printr-o motivare vastă și temeinică prezintă sinodului următorul proiect de concluz: considerând că din dotația dinainte de război, preoția noastră nu poate să existe și să-și facă datorițele împreună cu chemarea sa; apoi că dintre toate clasele de funcționari publici, numai preoția nu capătă ajutor de război dela stat, deși aduce mari servicii cauzei războiului, și că după legea despre congrua împarte preoția noastră în două tabere: cu congrua întreagă și de jumătate, iar celor cu jumătate congrua li-s'a pus în prospect la aducerea legii, ajutor în viitor, iar acum e timpul cel mai critic, ce se poate închipui, în care ipsele preoției nu mai pot fi trecute cu vederea: sinodul protopopesc roagă cu respect Ven. Consistor și în special pe Preasfinția Sa, dl Episcop, să se îndure a interveni la înaltul Guvern al țării, în modul ce-l va afla mai eficace, ca să amelioreze dotația preoților noștri prin ajutor de stat în felul cum se practică față de ceilalți funcționari, după principiul, că cei cu salariu mai mic sunt împărțiți de ajutor mai mare. Căci, — zicea pâr. Crișmariu în motivare — e păcat și o rușine a zilelor noastre, că a trebuit să cetim, cum un preot sârb, cu familie de 4 membri, a fost silit a se sinucide, pentru că n'a putut face față scumpetei nemaipomenite și mizeriei.

Propunerea s'a primit întocmai.

La acest obiect a luat cuvântul și dl secretar consistorial Goldiș, nu însă spre a combate propunerea, ci pentru a contribui preoților cu sfatul, să nu-și lege de stat toate speranțele, ci să cultive bunele raporturi cu poporul, că poate veni timpul, când vor fi avizați iarăși numai la isvorul venitelor dela el. Spre acest scop să-i dăm poporului lumină, să înființăm societăți de lectură, să-l întărim pe cale economică; însuși preotul să-și cultive pământul cu mijloace rationale, făcându-se mod. vrednic de urmat. A vorbit cu convingerea sociologului erudit, și a fost ascultat cu mult interes.

Numai într'un punct preoții, membri sinodali, după convingerea subscrișului, vor fi rămas nedumiriți. Anume: preoții moderni nu se pot împacă cu sfatul, ca ei să se facă model de gospodari în ale economiei câmpului. Ei zic cu sf. Scriptură: „Nu poți servi la doi domni“, și bisericii și agronomiei. Și mi-se pare că au drept. Experiența ne arată, că ceice excelează în ale economiei, nu pot excela în celelalte ramuri ale preoției, nici nu se pot înălța la nivelul idealului preoțesc: luminarea proprie și a credincioșilor spre posibilă desăvârșire. De altfel, chestia aceasta va trebui încă studiată și aprofundată până la deplină soluțiune.

În vederea, că scaunul protopopesc al Vinzei se va îndeplini cât mai curând, în lipsa de casă corespunzătoare pentru locuință protopopească, la propunerea pâr. N. Vulpe sinodul a votat 300 cor. anual, ca bani de cortel.

În fine părintele adm protopopesc încheie ședința cu o alocuțiune de adio, după o împreună lucrare de trei ani cu preoții tractului. Bunul Dumnezeu să-l țină că a fost bun conducător și regretăm, că ne despărțim. Dar să sperăm, că harul divin ne va dărui un șef nu mai puțin bun și vrednic.

Raportor.

Predică

la Dumineca lăsatului de Brânză

Zis-a Domnul: de veți ierta oamenilor greșalele lor, iertă-vă vouă Tatăl v'șru cel ceresc; iară de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greșalele voastre.

Iubiți creștini!

Aproape de 2000 de ani, de când se predică acest adevăr, iertarea creștinească, — și omenimea păcătoasă nu vrea să înțeleagă. Se așteaptă zisa prorocului Daniil (X. 11) „Și din timpul în care sacrificiul cel perpetuu se va desființa și uriciunea pustirii se va ridică va fi 1290 zile...“ Iată-ne la data ultimă a profetiei și „fericit e cel ce va aștepta și va ajunge la 1335 zile...“ (idem. XI. 12). Vrajbă între oameni a fost și este și de aceea Mântuitorul Isus, pune în vedere celui ce iartă, iar iertare. Nu e mai frumos, decât recunoașterea greșalelor noastre

și nu e mai nobil decât iertarea. La iertare trebuie o inimă nobilă, aplicată spre curățenie și dragoste. Diaconul Ștefan murind a zis: Doamne iartă-le lor păcatul acesta.

De ar fi omenimea mai conciliantă, mai prețuitoare a sf. învățături nu am fi ajuns unde suntem. Bătăliile sunt urmări a nerespectării acestei iertări, — afară de alte multe cauze. Păcătoșenia noastră e mai presus de orice în-doială „căci nu este om carele să fie viu și să nu greșască“. Greșim zilnic și greșim în tot ceasul, dar Dumnezeu — căindu-ne de greșale — ne iartă. În convorbirile noastre zilnice greșim cu vorba, în lucrările noastre zilnice greșim cu fapta, așa că la tot pasul suntem ispitiți, și ispita e mare și ademenitoare. Un vecin se ceartă cu celalalt pentru niște daraveruri de ale grădinii, frații se ceartă pentru avere, părinții își îndeamnă copiii la ură față de dușmanii lor. Dumnezeu însă e atotiertător.

Dacă El cași creatorul și susținătorul nostru ne iartă miile noastre de păcate zilnice, de ce să nu iertăm noi greșalele deaproapelui nostru? Vedeti în evanghelia din Dumineca XVIII d Rusalii (Mt. XVIII) cât e de clar exprimat acest adevăr, cum un împărat iartă datornicului său 10 mii de talanți, iar cel iertat, prinzând pe un datornic de al său cu 100 dinari, — sumă bagatelă — și neputându-i acesta da datoria l-a băgat în temniță. La rândul său domnul, ce iertase cele 10 mii talanți, zice nevrednicului slugă: *Slugă vicleană datoria ți-am iertat ție. Dar ție nu ți-se cădeă să-ți fie milă de cel împreună cu tine slugă?! Urmarea e că a fost pus în temniță. Isus apoi scoate învățătura: Așa și Părintele meu cel ceresc va face vouă de nu veți ierta fiecarele fratelui său dela inimile voastre greșalele lor.*

Curat ceea ce se spune la începutul acestei evanghelii. Iertarea presupune în sine iubirea deaproapelui, căci un suflet rău, nu iartă. Iubirea creștină, care zice, faceți bine celor ce vă urăsc, numai ea e capabilă de iertare. Contrastul dintre pentru dinte din legea veche, e rupt și înlocuit cu iubirea. Această iubire aduce cu sine iertarea creștină, care zice: „De-ți va greși fratele tău, ceartă-l și de se va pocăi, iartă-i. Și măcar de 7 ori în zi de-ți va greși și de 7 ori în zi se va întoarce la tine zicând: mă căiesc, să-i ierți“. Aici se află adevăratul criteriu al iertării: căința. Cel ce greșeste și-și recunoaște păcatul e vrednic de iertare; iar cel îndărătnic încăpăținat, nu. Pe această bază dă biserica noastră și sf. cuminecătură, — și numai această bază e creștină. Cel cu conștiința limpede, la desvălirea păcatului se cutremură; își recunoaște păcatul și-i pare rău de el; dar cel cuprins de deserta-ciuini lumești nu se cutremură de păcatele sale, ci perzista în continuarea lor. Copilul mic, — cu sufletul neprefăcut și cu trupul neprihănit, — roșește sau își pleacă capul, când îl înfrunți pentru ceva; iată semnul căinței, unde trebuie iertare. Pe omul mare, care greșeste și-și recunoaște greșala iar îl iartă. Dacă greșeste de multe ori, greșeli notorice și și-le recunoaște — îl iartă de multe ori. Nu apucă calea judecării, numai la cazuri extreme, căci zice iar Isus: „De-ți va greși fratele tău, mergi, muștră pre dânsul între tine și el singur; și de te va ascultă, ai dobândit pe fratele tău. Iar de nu te va ascultă atunci mai ia împreună cu tine pre unul sau doi, ca prin gura a doi sau trei martori să se întărească tot cuvântul. Iar de nu va ascultă de dânsii spune-l bisericii, și de nu va ascultă nici de biserică, să-ți fie ca un păgân și vameș“. (Mt. 18. 15—18). Deci dacă se dovedește o totală neputință de îndreptare a vecinului tău, atunci numai rupe orice legătură cu el. Deci lăsați la o parte drumurile la judecări, căci aceste mănâncă timpul și banii.

Noi Românii îndeosebi am cheltuit mulți bani și multă energie cu aceste judecări. Aici în comună sunt mulți, cari în loc să asculte cuvintele sf. evanghelii, mai ușor iau drumul judecătoriei, și de aici apoi tot felul de procese și vorbe slabe. Aceste procese sunt și în alte comune, și prin ele se scade vitalitatea poporului românesc. Erau timpuri, când românul nu mergea la judecător, nu-și cheltuia banii și timpul, ci dacă rar se întâmplă ceva nepermis, — mergea la preotul satului și acesta cu sfatul său blând și bun, împacă pe cei învrăjbiți. Atunci nu erau procese, nu erau divorțuri. Eră mare lucru, dacă cei învrăjbiți, ajungeau la primarul

satului, a cărui autoritate stă în bățul cu fier la cap. Erau bune timpurile acele, — deși nu aveau căi ferate și aeroplane. Nu laud necultura, nici nu sunt aderent al întunerecului, ci mă bucur de înaintare, dar văd o catastrofă în moravuri. Cu civilizația mână în mână ar trebui să meargă și cultura inimii. Civilizația a înaintat, dar cultura inimii a rămas înapoi. Noi preoții cu învățăturile pe cari se întemeiază lumea, suntem glasul celui ce strigă în pustie. S'a stricat lumea, nu mai e cea veche în cultivarea inimii. Socialismul fals interpretat, a prins rădăcini și separarea între stat și biserică se pronunță din zi în zi. În vechime preoția eră un factor hotărâtor în afacerile de stat, azi nu. Nu avem ce zice, decât să exclamăm: O tempora, o mores!

Să nu ne tânguim, ci să lucrăm cu mai multă râvnă în terenul designat nouă; să îndreptăm suflete, să aducem în locul întristării, bucurie, în locul răsunării, iertare. Să fim și mai departe conducătorii sufletești ai satelor, să ne punem sufletul pentru turma noastră. Departe de noi să fie gândul câștigului, și ce facem să facem din dragoste. S'a înrădăcinat tare în societatea omenească, această poftă de câștig; ea nu cunoaște neam, nu cunoaște pe nime, ci numai punga plină. Ea duce pe om la toate relele, de aici ură, dușmănie, vorbe rele. Ea înstreinează sufletele și răcește inimile. E o stavilă și a iertării deaproapelui, căci pofta de câștig face pe servul din evanghelie să nu ierte datornicului său cei 100 dinari. Și multe războaie se poartă din această cauză, din a câștigului, care și aici e stavilă iertării. Oameni înarmați din dinți până'n picioare, tunuri de calibre nemaipomenite stau față în față, iar moartea nemiloasă seceră vieți nevinovate.

Nu ne trebuie bunul nimănui, vrem să trăim în pace, iertăm dușmanului toate, iată deviza noastră — și Dumnezeule prea bune, deschide inimile contrare spre primirea iertării noastre și pune în simțul lor iar această nobilă sămânță. De ar fi toate sufletele creștine cuprinse de această virtute, pe pământ ar fi raiu, o pace vecinică propoveduită de Isus Isus în predica de pe munte zice: *Deci de-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva contra ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului și du-te mai întâiu de te împacă cu fratele tău și atunci vină și adă darul tău.* (Mt. 5. 23.) Nici darul adus din inimă nu se primește, dacă inima e cuprinsă de ură față de deaproapele. Ura trebuie înlocuită cu iertarea, și atunci jertfa noastră e primită cum a primit Dumnezeu și pe alui Avel. Isus Hristos pe pământ a suferit batjocuri, loviri, scuipiri, crucifi-gere și a făcut-o pentru iertarea, ispășirea păcatelor omenești. A suferit un fiu dumnezeesc moartea pe lemn, pentru o lume păcătoasă. S'a jertfit pentru ideile creștine și ca să aducă iertare lumii. Mulți oameni se jertfesc și astăzi pentru idei mărețe, — dar nici unul nu în felul jertfirii lui Isus. Altruismul desăvârșit, fără doriri de mărire de posteritate, ci simplaminte o iertare, o împăcare a pământului cu ceriul.

Iubiții mei! Inchei cuvântul meu, într'o nădejde mare: de-a dispărea din sânul vostru orice răpire spre răsunare. Trăiți ca și fiii mici ai unui tată, cu dragoste unul pentru altul. „*Îngăduind unul pe altul... precum și Hristos a iertat vouă, așa și voi*“. (Col. 3. 13.)

Nicolae Ilieșiu.

INFORMAȚIUNI.

Personal. P. S. Sa episcopul nostru Ioan a petrecut săptămâna trecută în Budapesta, luând parte la ședințele reprezentanței fundațiunii Gozsdu.

Hirotonire. P. S. Sa părintele episcop diecezan Ioan I. Papp a binevoit a hirotoni, în 11/24 Martie, într'u presbiter pe candidatul Dimitrie Popa ales și întărit de capelan timporal lângă parohul Nestor Porumb din Tulca.

Episcopie gr.-or. maghiară. Ziarul „Alkotmány“ aduce știrea, că Dr. Petroniu Trobojevics paroh în Hódmezővásárhely și Szentes va porni o mișcare în toată țara pentru înființarea episcopiei gr.-or. maghiare. (C. V)

Alegere de metropolit la Blaj. Unirea scrie: Vestim cu bucurie cetitorilor noștri, că actele privitoare la alegerea de metropolit au sosit deja

la adresa consistorului mitropolitan din Blaj. Ministrul de culte avizează pe vicarul capitular, că Majestatea Sa a încuviințat actul alegerii, care să se facă în cadrele și după modalitatea alegerii din urmă, dela 1893. Alegerea se va face probabil încă în cursul verii din acest an.

Episcopii noștri la ministrul Apponyi. Intru-niți fiind PP. SS. noștri arhieriei în capitală, la șeeințele fundațiunii Gozsdu, s'a prezentat la ministrul de culte și instrucțiune publică contele Apponyi și i-au predat memoriul Consistoriului metropolitan în chestia executării art. de lege XX—1848. Ministrul s'a întreținut timp mai îndelungat cu prelații noștri și a declarat, că memoriul îl va face obiectul unui studiu temeinic.

Rutenii din Ungaria contra calendarului gregorian. În zilele trecute s'a prezentat la nuniul papal Valfré di Bonzo din Viena o deputație a Rutenilor din Ungaria și a protestat contra introducerii calendarului gregorian în biserica greco-catolică ruteană din Ungaria. Deputația — a treia până acum — a predat un memoriu nunțiului, în care arată, că la unirea bisericii rutene cu biserica apuseană scaunul papal le-a garantat datinele lor orientale. Introducerea calendarului gregorian din partea episcopilor a produs resens în credincioșii greco-catolici ruteni. Nunțiul a promis deputației, că va părtini cauza lor, va cere dela episcopi informații, pe cari dimpreună cu memoriul le trimite la Roma, care de bună seamă va rezolvi în mod favorabil chestia.

Averea imobilă a Evreilor din Ungaria. Episcopul Miklóssy din Hajdudorog în scrierea sa „*Keresztény magyar népünk gazdasági romlása*” arată, că Evreii din Ungaria, până în anul 1912 au acaparat 2,119 279 jugăre de pământ. În cifra aceasta sunt socotite numai proprietățile mai mari de o sută de jugăre.

BIBLIOGRAFII.

Biblioteca „Semănătorul”.

Numărul 40 fileri.

- Nr. 1. *Alexandru Ciura*: Frații schițe din războiu.
- Nr. 2. *Victor Stanciu*: Cuib de rândunică și alte schițe de popularizare științifică.
- Nr. 3. *Ion Agărbiceanu*: Din viața preotească schițe.
- Nr. 4. *Dr. Ioan Lupaș*: Din trecutul ziaristicii românești.
- Nr. 5. *Dr. Ion Mateiu*: Școală și educație pagini ardelenesti.
- Nr. 6. *Al. S. Iorga*: La chestiunea industriei noastre.
- Nr. 7. *Ion Clopoțel*: Însemnări pe răboi.
- Nr. 8. *I. Barac*: Pitelea Gâscării sau Paradigma leneșului, mult curioasă și în stihuri alcătuită.
- Nr. 9—10. *Mihail Gașpar*: Blăstăm de mamă roman.
- Nr. 11. *Victor Stanciu*: Plantele de leac.
- Nr. 12. *Emil Isac*: Ardealul, Ardealul bătrân.
- Nr. 13. *Grazia Delledda*: La stână și lăspita, schițe trad. de C. Mușlea.
- Nr. 14. *I. Băilă*: Insuram pe Victor și Pe povârniș.
- Nr. 15. *Dr. Ioan Lupaș*: Luptători pentru lumină.
- Nr. 16. *Dr. Al. Borza*: Din lumea plantelor.
- Nr. 17. *Ioan Georgescu*: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi.
- Nr. 18. *Gavril Todica*: Zări din univers.
- Nr. 19. *Dr. I. S.*: Patimile și moartea Domnului.
- Nr. 20. *Wildenbruch*: Lacrimile copiilor.
- Nr. 21. *V. Stanciu*: Poezii populare din războiu.

Numărul 60 fileri.

- Nr. 22. Colinde, cântece de stea și cântecele irozilor
- Nr. 23—25. *M. Eminescu*: Poezii.
- Nr. 26. *Al. Ciura*: „Scrisoare în ceealaltă lume”, schițe din războiu.
- Nr. 27—28. *Ion Clopoțel*: Antologia scriitorilor români dela 1821 încoace. (G. Lazar, G. Asachi, Ioan Eliade Rădulescu, Barbu Paris Mumuleanu, Al. Hrisoverghi, D. Petrino, Al. Depărățeanu, N. Nicolescu, Const. Stamati, Vasile Cârlova, Anțoh Cantemir, Dimitrie Tichindeal, Alexandru Donici, Grigorie Alexandrescu, Anton Pan, Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Șihleanu, Gheorghe Barițiu, Andreiu Șaguna, Timoteiu Cipariu).
- Nr. 29—30. *Ion Clopoțel*: Antologia scriitorilor români dela 1821 încoace. (Mihail Cogălniceanu, Vasile Alecsandri, Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Alexandru I. Odobescu, Constantin Negruzzi, Gheorghe Pan, Bogdan Petriceicu Hașdeu, C. A. Koseff, César Bolac.

A apărut:

„Cultura Creștină” Nr. 3—4 1918, revista profesorilor seminariali din Blaj, cu următorul sumar deosebit de bogat și interesant: Dr. Al. Rusu: Dreptul nostru de alegere P. Augustin A.

Pop: Vremuri noue (Un ecou la problemele de viață ale bisericii noastre). Dr. Ioan Coltor: Sfânta Scriptură pe românește. Senior: Pentru pacea internă a Ungariei (Scrisoare). Iuliu Maior: Ce ne lipsește? George Șerban: O trăsătură a sufletului mitropolitului Victor (Reflexii actuale). Însemnări: Vicarul capitular și sfera lui de activitate (Dr. Ioan Coltor). Fondul cultural arhidiecezan (Dr. Alexandru Rusu). Ceva despre terminologia bisericească (Ioan Crișan). Cronică: Primul contract de pace (ar.) Pastorală de Crăciun a Preasfințitului dela Lugoj (ar.). Noua congregație pentru biserica orientală (r.). Un congres catolic internațional (ar.). Serbări la Grottaferatta (r.). Situația deosebit de grea a sf. Scaun apostolic (r.). O mare mișcare de presă în sânul catolicismului maghiar (ar.). Partidul poporal creștin-socia (ar.). Clopotele recvirate de pe teritorul arhidiecezei (r.). Date statistice (r.). Cărți și reviste: A. Ciura, Prietini (ar.). George Mănzat, Cartea mângâierii (ar.). „Gazeta Poporului” (r.). „Lumina” (r.). „Stimmen der Zeit” (r.). „Katholische Kirchenzeitung” (ar.). „Egyházi Közlöny” (r.). Cărți intrate la redacție. Telefon. Sa poate abonă din Blaj pentru 20 cor. pe an.

Poșta redacției.

Păr. S. B. în N. Am consultat cărțile noastre rituale și am ajuns la convingerea, că trebuie să urmărim prescripțiile Triodului în privința serbării Bunei-Vestiri. La Dreghici nu se află corect, ca în Pidalion, textul can. 52 al sinodului VI. ecumenic. Vă rog să ne trimiteți lucrări de altă natură. Salutați cordiale.

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 864/1918.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul Vinga se publică concurs cu termen de 30 zile, computate dela prima zi, ce urmează după publicare în organul oficial „Biserica și Școala” cu emolumentele:

- I. Dela parohia centrală Vinga:
  - a) sesiunea aparținătoare parohiei protopresbiterale;
  - b) beneficiul casei parohiale, de a cărei reparare se îngrijește comuna bisericească.
  - c) stolele legale;
  - d) întregirea dela stat conform legilor în vigoare.

II. Din protopresbiterat:

- a) Retribuțiunea dela dieceză pentru inspecțiunea școlară și ședulele cununii în sumă ce o va stabili sinodul eparhial;
- b) birul protopopesesc legal dela preoții din tract;
- c) diurne pentru vizitarea canonică și revizuirea socoților conform concluzelor sinodale;
- d) spesele cancelariei protopopești conform concluzului sinodului eparhial Nr. 62 din 1914.
- e) Toate dările și sarcinile publice după sesiunea parohială se vor suporta în chipul de până aci.

Aspiranții la acest post se avizează, ca în termenul indicat să subștearnă subscrișului Consistorului recuzele lor instruite cu documentele de calificare, prescrișă în §-ul 53 din Statutul Organic și prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888 și anume: să dovedească, că au calificarea recerută a reflectanților la parohiile de clasa primă, să producă testimoniu de maturitate și să dovedească cu atestat, că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc sau școlar cu succes deplin mulțamitor și că prin zelul, capacitatea și diligența lor s'au distins pe terenul bisericesc-școlar.

Arad, din ședința plenară a Consistoriului gr.-or. român, ținută la 26 Februarie (11 Martie) 1918. *Consistorul gr.-or. român din Arad.*

—□—

3—3

Concurse.

În temeiul ordinului Venerat. Consistoriu din Oradea-mare de sub Nr. 2149/B. 1917 pentru îndeplinirea parohiei v. cante Ucuris (Ökrös) se

publică nou concurs cu termen de alegere la 30 de zile dela prima publicare.

Dotățiunea acestei parohii de clasa II costă din: 1. Pământ parohial de 16 jughere. 2. Competința de pășunat 8 jughere catastr. 3. Birul dela fiecare casă câte 30 litre cucuruz sfârmat sau prețul curent al aceluia. 4. Dela înmormântări de clasa I 16 cor., de clasa II 12 cor., de clasa III 8 cor., înmormântarea pruncilor 4 cor. botez 80 fil., o sfestație 2 cor., cununia 4 cor. Pomenirea binefăcătorilor sf. biserici vii și morți se va face gratuit la zilele amintite. 5. Întregirea dotațiunei dela stat.

Alesul preot va suporta toate dările publice a realităților din folosința sa.

Preotul va fi obligat a catehiza la școalele din comună fără altă remunerare.

De locuință se va îngriji alesul preot.

Reflectanții la aceasta parohie cu observarea prescrișului § 33 a regulamentului pentru parohii, au a se prezenta la sf. biserică pentru a celebra, ori cântă și a cuvântă, — având recuzele adresate comitetului parohial a le trimite la subscrișul în F.-Guriș (Feketegyörös)

Pentru comitetul par. *Petru Serbu*, protopop.

—□—

1—3

În conformitate cu rez. conz. se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante Nadăș cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Parohia este de cl. I dar sunt admiși la concurs și cei cu calificare de clasa a II-a.

Emolumente:

1. Casa parohială. 2. Sesia parohială, după care contribuția o va plăti alesul. 3. Birul legal. 4. Ștole legale.

Alesul va avea să catehizeze gratuit la școala din Nadăș.

Reflectanții: 1. Trebuie să-și trimită cererile de concurs la sediul comitetului parohial din Nadăș și ajustate cu documentele recerute pentru parohia de cl. I—II oficiului protopresbiterat din Buteni.

2. Trebuie să se prezinte în biserica din Nadăș să-și arate dexteritatea în rituale și oratorie. 3. Înainte de a se prezenta la parohie reflectanții din dieceza noastră trebuie să se însinue protopresbiterului tractual și să dovedească că au calificare prescrișă pentru parohii de cl. I—II. iar reflectanții din alte dieceze trebuie să dovedească că au consenzul Ven. Consistoriului Arad sau a I. P. S. Sale dlui episcop din Arad spre a putea recurge la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

4—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh din Chișirid (Kisüröd), se publică concurs din nou cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare în organul diecezan.

Parohia este de clasa a II-a.

Venitele sunt următoarele:

1. Casa parohială cu grădină.
2. Folosința unei sesiuni parohiale (3 jughere catastrale).
3. Dreptul de pășunat și pădure ce revin după pământul parohial.
4. Birul preotesesc dela fiecare număr de casă cu pământ câte o măsură (30 litre) de grătar iar dela cei fără pământ 30 litre cucuruz sfârmat sau prețul curent al aceluia.
5. Ștoalele îndatinate.
6. Întregirea dela stat, fără s'o garanteze parohia.

Contribuțiunea după pământ o va suporta jumătate parohul, jumătate biserica. Preotul va avea să catehizeze regulat, fără să pretindă pentru aceste onorari dela parohie.

Reflectanții au a se prezenta în termenul concursual — cu observarea prescrișelor Regulamentului în vigoare — în vre-o Duminecă la sf. biserică pentru a-și dovedi capabilitatea în cântări, tipic și oratorie.

Concursele ajustate sunt a se adresa comitetului parohial din Chișirid, și a se înainta — cu documentele originale — la P. O. oficiul protopopesesc ort. român din Oradea-mare.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Andrei Horvath* m. protopopul Orășii-mari.

—□—

2—3